

Ігор Олександрович **ОНИЩЕНКО**
аспірант, Національна академія управління
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2814-8512>
e-mail: oi727272@gmail.com

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПІДХОДИ ДО РЕГУЛЮВАННЯ У ДЕРЖАВНІЙ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ

У статті розкрито наукові підходи до покращення стану державного регулювання в інноваційно-технологічній сфері через регулювання інноваційно-технологічними змінами в національній економіці завдяки реалізації комплексу державно-управлінських рішень, результатом яких є підвищення економічних показників, що загалом зумовлено метою досягнення цілісного прогнозованого економічного поступу, що потребує інноваційна сфера на рівні стимулювання суб'єктів упровадження інновацій.

Ключові слова: державна інвестиційно-інноваційна політика, інноваційно-технологічний потенціал, інтелектуальна власність, дослідження, чинники

Стаття надійшла 23.04.2026

Статтю прийнято 14.05.2026

Статтю опубліковано 29.05.2026

ВСТУП

Державне регулювання як система реалізації функцій державної інвестиційно-інноваційної політики органами державної влади стає джерелом інноваційно-технологічного розвитку. Тому теперішній час створює новітні конкурентні умови, в яких держави з розвинутою інноваційно-технологічним складником займають провідне положення в економіці, тим самим реалізують експансію на ринки країн-реципієнтів і загрожують їх економічній безпеці, перетворюючи їх на сировинні придатки і полігони для інноваційних експериментів.

У подібному положенні опинилася й Україна, яка, маючи значний інноваційно-технологічний потенціал, залишається в умовах тривалого переходу від індустріальної до постіндустріальної суспільно-економічної формації.

Інноваційно-технологічний розвиток в Україні прийняв інституційні форми за часів набуття Україною незалежності у 1991 р., що виразилося передусім у законодавчому оформленні цього процесу.

В умовах відсутності політичної стратегії стосовно довгострокового інноваційного розвитку економіки та політичної волі законодавчі акти, ініційовані органами управління наукою чи науковою спільнотою, або вихолощуються у ході погодження, або їхні найважливіші норми з часом відміняються.

Незважаючи на ухвалення певної кількості концепцій і програм з розвитку науки та інновацій, інтенсивне обговорення проблем інноваційної та науково-технічної діяльності на рівні законодавчого органу, задекларовані рішення не реалізуються, не імплементуються фінансові, кредитні, податкові та митні механізми розвитку інноваційної діяльності; проекти документів стосовно фінансування та надання податкових пільг, а також кредитування інновацій не узгоджуються фінансовими органами.

Станом на сьогодні відсутні: ефективність та дієвість захисту прав інтелектуальної власності; не забезпечені правові умови для залучення венчурного капіталу як окремого ринкового інституту; дієві процедури формування окремих суб'єктів інноваційної діяльності.

Початкові юридичні передумови державної інноваційної політики сформовано в Конституції України (КУ). Ст. 54 КУ гарантує громадянам України свободу нау-

кової і технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, авторських прав [1].

РЕЗУЛЬТАТИ

Для прискорення інноваційних процесів, на погляд дослідників, є суттєвою реалізація ст. 44 проекту Закону України (ЗУ) «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 19.09.2014 р. № 5093 стосовно застосування державою фінансово-кредитних та податкових важелів для створення економічно сприятливих умов для ефективного здійснення наукової й науково-технічної діяльності, забезпечення до 2025 р. зростання фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3% ВВП. Зазначене має привести обсяги фінансування в Україні відповідно до цілей розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності в ЄС та інших країн світу [2].

Водночас очевидним фактором розвитку є належний рівень інституціонального забезпечення цього процесу, котрий є похідними від законодавчого і відображає результати реальної державної політики у цій сфері.

Інституціональне забезпечення інноваційної діяльності, затверджене постановою Кабінету міністрів України від 21.05.2009 № 510 – сукупність державних і недержавних інституцій, які забезпечують наявність правових, організаційних і економічних умов, необхідних для провадження і розвитку інноваційної діяльності [5]:

- розвиток сучасної ринкової і соціальної інфраструктури, інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу;
- розвиток ефективного національного інноваційного середовища;
- сприяння розвитку зовнішньоекономічної діяльності інноваційних підприємств;
- підтримка розвитку національного інноваційного малого і середнього бізнесу;
- нівелювання наявного дисбалансу в інноваційному розвитку територій (створення і підтримка регіональної інноваційної структури тощо).

Сукупність державних організацій, установ, приватних підприємств, громадських, асоціативних об'єднань, орієнтованих на досягнення цілей і виконання завдань стратегій інноваційного розвитку.

Так, очевидність недосконалого стану державного регулювання інноваційно-технологічними змінами в

економіці України зумовлена неефективним організаційно-правовим регулюванням цієї сфери, що виражено у відсутності централізованого прийняття організаційно-правових управлінських рішень, спрямованих на стимулювання інноваційно-технологічного розвитку, що потребує інноваційна сфера на рівні стимулювання суб'єктів упровадження інновацій.

Однією з головних організаційно-економічних причин слід визнати відсутність законодавчо закріплених і інституційно забезпечених гарантій прав інвесторів, котрі реалізують інвестиційні проєкти з інноваційно-технологічним складником. Відсутність системного підходу у державному регулюванні інноваційно-технологічними змінами, побудованого на інноваційно-технологічній парадигмі, складає головну економічну загрозу національній економіці у процесі впливу зовнішніх ринкових факторів в умовах сучасних глобалізаційних процесів.

Зважаючи на вищенаведений перелік узагальнених функцій в інноваційній сфері державних органів влади, що сформульовано вітчизняними науковцями, доцільно зробити висновок, що державні органи влади на всіх рівнях мають реалізувати всі вище наведені підходи до здійснення інноваційної політики в державі. А тому має бути систематизовано конкретну модель державного управління інноваційною діяльністю, яка потребує наявності конкретного визначеного механізму регулювання цього процесу.

Ст. 3 ЗУ «Про інноваційну діяльність» (далі – Закон) чітко встановлює мету державної інноваційної політики України, яка полягає у створенні соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конку-рентоздатної продукції» [3]. Отже, визначення мети інноваційної діяльності охоплює своїми складниками технологічний розвиток, фіналом якого має стати виробництво та реалізація конкурентоздатної продукції, що спрямоване на ріст економіки

Водночас варто зауважити, що зазначене у Законі визначення не відображає соціальний складник, який найтісніше пов'язано з економічним складником і є похідною від економічного розвитку країни. У цьому контексті, на наш погляд, потрібно зауважити такі аспекти соціально-економічної складової, як економічна безпека та підвищення соціального рівня життя населення країни.

Економічна безпека як важливий складник державної інноваційної політики відображає два основних завдання: забезпечення продовольчої безпеки та захист вітчизняної економіки від конкурентного впливу, зокрема й соціально-трудоий протекціонізм. Забезпечення продовольчої безпеки як завдання державного управління досягається упровадженням новітніх технологій виробництва, прогнозуванням внутрішнього попиту і забезпеченням національних стратегічних продовольчих резервів.

Захист вітчизняної економіки від конкурентного впливу – державно-управлінське завдання, що полягає у встановленні квот і тарифів на імпорту зарубіжної продукції, а також шляхом упровадження інноваційних виробничих технологій, які зменшують собівартість про-

дукції, збільшують її додану вартість та забезпечують належну конкурентну якість.

Водночас соціально-трудоий протекціонізм як один з напрямів державної інноваційної політик передбачає державні гарантії збереження робочих місць висококваліфікованих фахівців шляхом забезпечення соціальної підтримки та гарантій, що дасть змогу акумулювати високопрофесійні кадри і убезпечить від масового відтоку кадрів як у зарубіжні країни, так і перехід на більш оплачувані, але нижче кваліфіковані види професійної діяльності [4].

Так, мета основ державного регулювання інноваційно-технологічними змінами в національній економіці зумовлює реалізацію відповідних завдань. На жаль, у чинному Законі не визначено конкретні завдання державного регулювання цією сферою.

Проте вчені досить ґрунтовно розробили конкретні завдання реалізації мети державного регулювання інноваційно-технологічними змінами в національній економіці [6]. Тому, враховуючи цей фактор, пропонуємо вдосконалити формулювання організаційно-економічних завдань і викласти їх в такій редакції:

- формування сприятливих умов для учасників інноваційних процесів на державному рівні (податкова політика, бюджетна політика тощо);
- надання податкових пільг учасникам інноваційних процесів;
- створення галузевих об'єднань на рівні груп підприємств, галузей, здатних розробити організаційну галузеву структуру майбутніх міжнародних інтеграційних об'єднань;
- впровадження міжнародних механізмів консультацій та обміну досвідом, постійного моніторингу і державної підтримки інноваційних підприємств;
- комплексне розроблення і реалізація на базі освітніх закладів програм навчання фахівців міжнародного рівня, орієнтованих на створення та зміцнення інноваційних підприємств [4].

ВИСНОВКИ

Зважаючи на стан, в якому зараз знаходиться Україна, вкрай необхідні такі нормативно-правові заходи покращення з державного регулювання інноваційно-технологічними змінами в національній економіці:

- адаптація національного законодавства про інновації із законодавством ЄС у частині державних гарантій інвестування інноваційних проєктів іноземними інвесторами;
- вдосконалення вітчизняного законодавства у цій сфері з урахуванням імплементації потенційно ефективних норм у національне законодавство України;
- закріплення у національному законодавстві України норм про фінансово-економічні пріоритети реалізації комплексних інноваційних проєктів у всіх галузях економіки України;
- створення правових основ для особливої державної підтримки інноваційних підприємств, діяльність яких створює позитивний соціальний ефект, особливо розвиває соціальну інфраструктуру села.

Інституційно-інформаційні завдання достатньо ґрунтовно і водночас лаконічно відображено в аналітичній доповіді «Перспектив інноваційного розвитку України» [7] і передбачають реалізацію таких заходів:

– безпосередня їх реалізація на національному та регіональному рівнях сприятиме посиленню якісних характеристик національного науково-технологічного потенціалу, інтенсифікації процесу оволодіння сучасними науковими знаннями та новітніми технологіями, всесторонньому розвитку людського капіталу;

– стимулювання здійснення підприємницькими суб'єктами інноваційної діяльності та інвестицій, спрямованих на інновації з метою зростання пропонування інноваційних продуктів, технологій та знань;

– заохочення попиту підприємницьких суб'єктів на залучення та споживання інноваційних продуктів, технологій, знань, забезпечення сприятливих умов для імплементації інновацій у господарську діяльність та пов-

сякденне життя.

Отже, поняття державного регулювання інноваційно-технологічними змінами в національній економіці в авторському розумінні подається як система державного впливу на науково-технологічний потенціал країни, що спрямоване на отримання синергетичного ефекту – розвитку економічної галузі держави шляхом підняття кількісно-якісних показників у комплексному розвитку усіх сфер економіки. Тому досягнення такого ефекту – це реалізація комплексу державно управлінських рішень, результатом яких є підвищення економічних показників, що загалом зумовлено метою досягнення цілісного прогнозованого економічного поступу.

Список використаних джерел

1. Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: rada.gov.ua
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 3. Ст. 25. URL: rada.gov.ua
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/>
4. Паризький І.В. Державне регулювання інноваційно-технологічними змінами в національній економіці: дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2018. С. 384-418.
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України; Стратегія, Перелік від 06.08.2014 № 385. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: rada.gov.ua
6. Кирику М.В. Державне регулювання інноваційного розвитку залізничної галузі України: дис. ... канд. екон. наук. Кіровоград, 2016. 235 с.
7. Перспективи інноваційного розвитку України. База даних Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://old.niss.gov.ua/table/zhalilo21/003.htm>
8. Петровська І.П. Наукові підходи до визначення державної інноваційної політики в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 7. С. 105–109.

References

1. Constitution of Ukraine; Verkhovna Rada of Ukraine dated June 28, 1996 No. 254k/96-VR. Database "Legislation of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine. URL: rada.gov.ua [in Ukrainian].
2. On Scientific and Scientific-Technical Activity: Law of Ukraine dated November 26, 2015 No. 848-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2016. No. 3. Art. 25. URL: rada.gov.ua [in Ukrainian].
3. On Innovation Activity: Law of Ukraine dated July 4, 2002 No. 40-IV. Database "Legislation of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/> [in Ukrainian].
4. Paryzkyi I.V. State regulation of innovation and technological changes in the national economy: thesis ... PhD in Economics. Kyiv, 2018. pp. 384-418. [in Ukrainian].
5. On Approval of the State Strategy for Regional Development for the Period up to 2020: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Strategy, List dated August 6, 2014 No. 385. Database "Legislation of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine. URL: rada.gov.ua [in Ukrainian].
6. Kyryku M.V. State regulation of innovation development of the iron ore industry of Ukraine: thesis ... PhD in Economics. Kirovohrad, 2016. 235 p. [in Ukrainian].
7. Prospects of innovation development of Ukraine. Database of the National Institute for Strategic Studies. URL: <http://old.niss.gov.ua/table/zhalilo21/003.htm> [in Ukrainian].
8. Petrovska I.P. Scientific approaches to defining state innovation policy in modern conditions. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. 2014. No. 7. pp. 105–109. [in Ukrainian].

Ihor ONYSHCHENKO

postgraduate student, National Academy of Management

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2814-8512>

e-mail: oi727272@gmail.com

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND REGULATORY APPROACHES IN STATE INVESTMENT AND INNOVATION POLICY

The paper explores scientific approaches to enhancing state regulation within the innovation and technology sector. It focuses on managing innovation-driven technological shifts in the national economy through a comprehensive set of public administration decisions. These measures are designed to boost economic performance and ensure integrated, predictable economic progress. The study emphasizes the necessity of stimulating innovation-implementing entities to achieve sustainable growth in the innovation sphere. The research is based on a systematic approach, utilizing methods of logical analysis, synthesis, and comparative evaluation to examine the current mechanisms of state regulation in the innovation sphere. Given the current state of the country, the identified regulatory and legal measures are essential for improving state regulation of innovation and technological changes within the national economy. The paper provides an original definition of state regulation of innovation-technological shifts as a system of governmental influence on the nation's scientific and technological potential. This system is aimed at achieving a synergistic effect-developing the state's economic sector by enhancing quantitative and qualitative indicators through the integrated development of all economic spheres. Consequently, achieving this effect requires the implementation of a comprehensive set of public administration decisions, resulting in improved economic performance driven by the ultimate goal of achieving holistic and predictable economic progress.

Keywords: State investment and innovation policy, innovation and technology potential, intellectual property, research, factors, regulatory and legal measures, public administration decisions